

La nació i el premi

El guardó de «las letras españolas» a J. V. Foix ha alçat polèmica

No podia deixar d'haver-hi polèmica. La concessió del Premio Nacional de las Letras Españolas, convocat pel Ministeri de Cultura a Josep Vicenç Foix, ha generat una animosa barreja de felicitacions, reconeixements, justificacions i crítiques nacionalitàries. L'esdeveniment ha tingut, a Catalunya, una repercussió col·lectiva que ha transcendit l'àmbit estrictament literari.

Dues argumentacions, connectades pel comú reconeixement de l'obra del poeta, s'han dibuixat per a comentar el resultat d'aquesta primera edició del Premio. D'una banda, hi ha els qui entenen el guardó com un èxit de la cultura catalana, que es veu reconeguda oficialment per l'estat en una de les seues figures més singulars. Dins l'esquema constitucional, que entén Espanya com una «nació de nacionalitats», el premi significaria un acte coherent d'assumpció de la pluralitat cultural legalment proclamada.

De l'altra, hi ha els qui consideren inadmissible una convocatòria «nacional espanyola» que apareix especialment inventa-

da per a concedir atenció formal a les cultures «no castellanes» de l'estat. Recorden, en aquest sentit,

El poeta quan fou, l'any 1973, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

que el Premio Cervantes, el de més dotació, es reserva a escriptors en castellà d'arreu del món. El Premio Nacional de las Letras apareix, així, com un espai secundari, restringit a l'es-

tat Espanyol i amb una intrmissió ideològica significativa del terme «nacional», presidint qualsevol altra possible consideració cultural o política.

Es tracta, en conseqüència, d'una discussió ben puntual i específica, que es veu, però, carregada d'importants connotacions teòriques. No es podria comprendre, si no fos així, el rebombori. Perquè, Foix, el poeta i la seua

conceptual, derivat amb intel·ligència i sensibilitat dels postulats d'un avantguardisme desenvolupat amb saviesa.

Però un premi, tots ho sabem, és més un acte cívic que estrictament cultural. Foix fou Premi d'Honor de les Lletres Catalanes l'any 1973. Fa a penes uns mesos fou nomenat Doctor *Honoris Causa* per la Universitat de Barcelona. I ja en 1966 havia rebut un premi del govern espanyol. Tot això per a un personatge qualificat sovint de conservador, que escriu una literatura absolutament moderna, que ha estat tardanament reconegut pel gran públic, que és respectat i admirat per la societat catalana i que fou un dels agitadors culturals més suggerents de l'avantguardisme.

Un personatge, una figura, un monstre de la cultura que, amb motiu del premi, fa afirmacions com aquesta: «Sempre hi ha hagut el grup extremista que ha desitjat considerar Catalunya una nació diferent d'Espanya i Espanya una nació que explota i oprimeix Catalunya». La petició de Manuel de Pedrolo i d'altres intel·lectuals perquè Foix no accepte el premi perd, amb aquestes paraules, qualsevol sentit. Perd sentit per al poeta. Però, ¿el perd per a la cultura catalana?

L'opinió de Josep M. Espinàs al diari *Avui* ha estat ben clara: «Algú ha escrit que premiant Foix s'ha honorat la llengua i la literatura catalanes. Perdonin: Foix sí que ha honorat sempre, i al mateix

temps, la nostra llengua i la nostra literatura. Però l'atorgament d'aquest premi no ens ha de fer perdre —tous i enganyables com som— la lucidesa. No confonguem, una vegada més, llengua i literatura. En el camp de la literatura i de la cultura minoritària es pot dir que ens respecten, i fins i tot ens poden donar un premi; en el camp de la

llengua no ens respecten, i ens castiguen. La mateixa llengua que ha servit Foix per als seus poemes és la que és prohibida a les etiquetes comercials. Una llengua que és la que quan diu *quin mur ja és quan buf el foranell*, però que es considera impertinent quan vol dir *senyor inspector, vinc a posar una denúncia*.

En poques paraules, a Madrid premien Foix, i constatem dues coses: que tot segueix igual i que el nacionalisme espanyol és incapaç de transgir en les qüestions formals (Premio Nacional de las Letras Españolas) ni tan sols quan es tracta d'una operació de relacions públiques amb les «altres» cultures. Qüestions formals,

doncs? A mi em sembla que no. ¿I al lector? Els valencians, és clar, sempre tenim el petit consol de veure com, en les coses serioses, la cultura catalana és una, els representants valencians als jurats i comitès de selecció ho són en tant que escriptors catalans o castellans, i no hi ha lloc per al provincianisme ridícul.

Sembla mentida, però no se n'han adonat

Parlem una mica de Patricia. Patricia Godes és una comentarista musical que fa un treball bastant conegut i, sobretot, reconegut arreu de l'àmbit estatal. Ha col·laborat en revistes com la desapareguda *Vibraciones*, en la qual va escriure articles que ben bé podríem dir que es troben entre els millors d'aquesta publicació. Ha estat, també, col·laboradora habitual en la renovada *Rock Especial*, on són remarcables les seues incursions en l'avantguarda, però més que res en els temes relacionats amb la música de color: d'Aviador Dro i Los Coyotes a Eartha Kitt i Gloria Gaynor, passant per Gabinete Caligari.

Actualment, juntament amb Marta Moriarty, té al seu càrrec la redacció de la revista *Ticket*, on continua demostrant tot el que acabem de dir-ne: els seus articles sobre música negra —expressió musical en què està especialitzada— solen ser d'allò més afinats, ja que sempre apunta a

aquells qui la fan amb més gust.

Patricia Godes treballa també a la ràdio, al costat d'altres lluminàries com Diego A. Manrique, en el tercer programa de RNE, més conegut com Ràdio 3. Doncs bé, ja hem arribat on anàvem. Dissabte, dia 27 d'octubre, durant una entrevista a Gabotti, arran de l'actuació d'aquest músic valencià a la *Villa y Corte*, dins d'unes jornades dedicades a l'última producció artística valenciana (Intercity), per bé que tots els grups musicals que hi acudiren s'expressen en castellà, la Patricia que ens ocupa s'hi va lluir.

Va tenir la gran idea de preguntar a Gabotti si «*en tu región todavía obligan a cantar en valenciano*». Gabotti, la veritat, s'ho va prendre molt educadament, i va insistir, en la seua resposta, en el fet que aquest *assumpte* ací era més aviat restringit/reprimat. Ella no es va estar, però, de fer referència novament a la «*región*».

Sembla mentida que amb totes les investiga-

Gabotti va contestar una «estranya» pregunta

cions que fa en les músiques, menys explorades pel comerç, de la raça negra i, a més, insistint com ho fa en el fet de l'expressió-opressió racial als EUA, no s'adone d'un fet etnològic i paral·lel que ha de ser present en la seua discoteca i que, damunt, evoluciona a menys de dos pams del seu nas. Tanmateix, nosaltres, que regirem pels amagatalls de l'expressió en la música racial, damunt, traiem favetes de l'olla.

Última hora. La nit del dia 5, també a Ràdio 3, en el programa *Diario Pop*, en ser entrevistats els membres del grup Alaska i Dinarama (N. Canut, C. Berlanga i Olvido Alaska), va esclafir la mofa (i la be-

fa) quan es va fer referència als freqüents viatges de Berlanga Jr. a València. El pobre xic s'hagué de justificar explicant la seua procedència valenciana i la seua predilecció pels ambients de la ciutat.

No és la primera volta que es menysprea d'una manera centraloide i *mesetària* el nostre quefer. No dubtem que l'excusa és la massiva aportació comercial tecno-pop procedent d'ací, però nosaltres sabem que tot això no amaga sinó una autèntica —vulguen o no— manca de profundització en l'activitat musical —forçosament *underground*— valenciana. Sembla mentida, però encara no se n'han adonat.